

AKROPOLITANEC

ZA BOLJŠEGA ČLOVEKA IN BOLJŠI SVET

MERILO USPEHA

SPREJEMANJE RAZLIK,
SPREJEMANJE SEBE

MOJA PRIJATELJICA
ŽUŽELKA

FILOZOFIJA

KULTURA

PROSTOVOLJSTVO

www.akropola.org

AKROPOLITANEC

NOVA AKROPOLA | kulturno društvo

[www.akropola.org](#)

MAJ 2024 | ŠT. 101

NASLOV

NOVA AKROPOLA | Ljubljana

Wolfova 8, 1000 Ljubljana

070 601 651, 059 78 02 11

NOVA AKROPOLA | Maribor

Tyrševa 7, 2000 Maribor

040 709 955

ODPIRALNI ČAS:

PON–ČET 18h–22h

IZDAJATELJ

NOVA AKROPOLA SLOVENIJA

akropolitanec@akropola.org

UREDNIŠTVO

Glavni urednik: Stjepan Palajsa

Urednik: Andrej Praček

Grafično oblikovanje: Nija Androjna

V TEJ ŠTEVILKI:

• IMPRESIJA:
MOJA PRIJATELJICA ŽUŽELKA 4

• PSIHOLOGIJA:
MERILO USPEHA 5

• DRUŽBA:
SPREJEMANJE NAŠIH RAZLIK,
SPREJEMANJE NAS SAMIH 8

• ARHEOLOGIJA:
SKRIVNOSTI PAPIRISOVIH
ZVITKOV IZPOD VEZUVA 10

• ZGODBA:
ZGODBICA O
SUFIJSKI MISTIKINJI 12

• REFLEKSIJA:
V RAZMISLEK ... 13

BESEDA UREDNIKA

Kakšno vzhičenje se poraja med poznavalci antike, ko se le nakazuje možnost razkritja nekaterih izgubljenih zapisov iz tega obdobja? Tudi sam bi z veseljem preučeval morebitne dopolnitve starogrških mitov, se potapljal v preostale Ajshilove tragedije, odkrival vrzeli v zapisih zagonetnih Predsokratikov, ...

Res je škoda, ko se določena že konkretizirana veličina človeške ustvarjalnosti izgubi, ko se povezava z že pridobljenimi izkušnjami prekine.

Vendar po drugi strani je toliko pomembnih del ohranjenih, s katerimi se na žalost bogatijo le redki. Le redki prepoznavajo večno aktualnost in še ne povsem raziskane globine na primer v Platonovih, Sofoklejevih, Plotinovih zapisih. Ti so nam namreč dostopni. Koliko zakladov je že sedaj pred našimi očmi, a so te na žalost uprte drugam? Skačejo po površini, ker jih bolj pritegnejo pestrost in novosti kot globina. Ne znamo se ustaviti. Ni dovolj zavestne pozornosti, da bi prodirali v vitalno globino, zato raje bezljajmo po površini.

Vendar ni dovolj le, da zaznavamo različne situacije in jih zabeležimo. Iz njih je treba izveliči srčiko izkušenj, ki bo uporabna, ki nam bo pomagala bolje razumeti nekatere stvar in nam pomagala narediti korak naprej. Preostale informacije niso pomembne in jih je zato celo bolje izločiti.

Tako deluje tudi naš osebni spomin, pri katerem ima tudi pozaba svojo vlogo ...

Ni namreč dovolj, da si zapomnimo velike količine podatkov. Kajti, kaj nam pomaga sama sposobnost pomnjenja, če nam v zavest prinaša le površinske informacije? Te lahko s svojo številčnostjo predstavljajo le dodatno navlako. Samo predstavljajmo si veliko, do roba napolnjeno in nepospravljeno skladišče. Kako naj bi v njem karkoli našli? Veliko nepospravljenih podatkov nas torej prej duši in upočasnjuje vlogo spomina, ki bi nam moral omogočiti učinkovit dostop do koristnih informacij, ko jih potrebujemo.

Torej ne potrebujemo samo sposobnosti dobrega pomnjenja, ampak tudi urejenost zapomnjenih informacij. Na ta način spomin postane uporaben.

Res je, da so določene poti prekinjene in da naš spomin ne seže povsod. Z nekaterimi izkušnjami pa se le zmoremo povezati. Pomembno je, da so te povezave z dostopnimi in vrednimi izkušnjami "dobro prekrvavljene". Na ta način bomo znali iz preteklih

dogodkov črpati hranilne elemente in jih uporabiti, ko bo to potrebno.

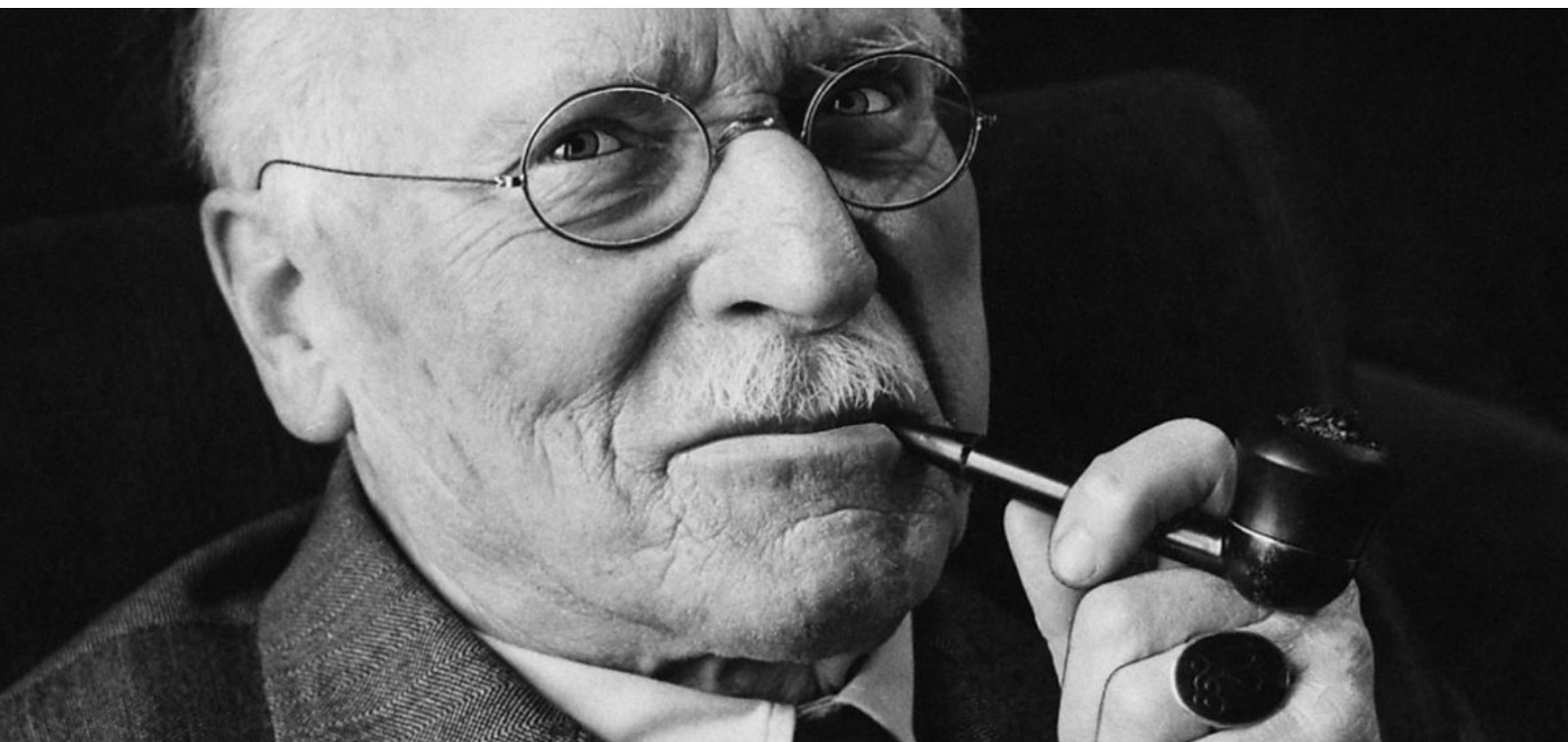
Samo pomislimo, kolikokrat zapostavljamo vlogo našega spomina? Vsi imamo pretekle izkušnje, ki jih ne (iz)koristimo. En primer bi lahko bil, ko spoznamo, da bi neka sprememba bila dobra, a smo preveč leni, da bi jo udejanjili in potrdili. Drug primer je, ko "se opečemo", ko občutimo bolečino nekega dejanja in kljub temu isto napako še naprej ponavljamo. Tudi če vemo, da nam nekaj škodi, se vztrajno vračamo k istim razvadam in trpimo ustrezne posledice. To se torej ne dogaja zato, ker ne bi imeli dostopa do koristnih informacij, temveč ker jih nismo zares ponotranjili. Nismo premislili o teh informacijah, nismo jih povezali z ostalimi izkušnjami, nismo si razjasnil vloge nekega elementa na smiselni poti našega življenja. Ker nismo še prišli do srčike dogodkov, nam motiv za udejanjanje spremembe še ni dovolj jasen, kar pomeni, da ni niti dovolj močan.

V teh primerih lahko rečemo, da svoj spomin slabo uporabljamo.

Kakor pri vsem drugem tudi pri spominu velja načelo srednje poti. Ni treba, da si zapomnimo vse, a prav tako ne zavržimo vsega. Oboje je skrajnost. Aristotel bi verjetno rekel, naj shranjujemo, kar je potrebno, kolikor je potrebno in dokler je potrebno. Kar pomnimo, mora biti dobro oživljeno in uporabno.

Spomin, kolektivni in individualni, je pomemben element našega zavedanja. Dobro je, da se ga naučimo uporabljati – potem bo še toliko bolj smiselno, da razvijamo njegovo moč in njegov doseg.

Andrej Praček, urednik

C. G. JUNG – FILOZOFIJA IN PSIHOLOGIJA TEČAJ

29. , 5. MAJ IN 12. JUNIJ OD 18. DO 20.30. URE,
WOLFOVA 8, LJUBLJANA

MOJA PRIJATELJICA ŽUŽELKA

CARLOS ADELANTADO

Tako kot večino večerov sem ležal v postelji in bral knjigo predavanj profesorja Jorge A. Livraga.

Konec dneva je bil obdan s temo in tišino ...

Ob svetlobi majhne svetilke na nočni omarici je moja intelektualna aktivnost posegala v trenutke pred spanjem.

Branje, refleksija, notranji mir... Bilo je popolno.

Nenadoma se je na moji knjigi pojavila majhna žuželka. Nadležna, brezbrizna do moje prisotnosti in nezmožna sedeti pri miru.

Poizkušal sem jo odstraniti s knjige, a je vztrajno lezla nazaj. Potem sem jo želel odstraniti iz svojih misli, vendar tudi to ni uspelo. Nelagodje je že aktivno prodiralo vame. Potuhnjena gostja se je pojavila na strani, ki sem jo bral, in vsakič, ko sem obrnil stran, je znova z rahlim skokom prišla na sceno. Uff, bilo je nevzdržno.

Bilo je tako nadležno, da sem se ji odločil posvetiti vso svojo pozornost.

To malo bitje je prišlo k meni, ker ga je pritegnila svetloba majhne svetilke. Seveda! Zanj je bilo to pravo mesto, edino mesto. In pomislil sem na vsa bitja, ki gredo proti svetlobi. Na vse tiste, ki potujejo po dolgi poti Življenja.

V tistem trenutku je mala žuželka postala zastopnik vseh tistih, ki jih privlačijo lepo in resnično, dobro in pravično. Za trenutek se je vseprisotni zakon evolucije razkril v svojem najbolj subtilnem izrazu.

Tako sva si z žuželko sporazumno delila modrost profesorja

Jorgeja A. Livraga. Čas je mineval, zato ne morem točno oceniti, koliko časa sva preživela, a na koncu je mala žuželka odšla na enak način, kot je prišla.

Iskal sem jo med stranmi knjige, prestrašen, da ni bila morda žrtev nenamerne nesreče. Nisem je našel.

Pogledal sem okoli sebe, med papirji, a je nisem našel. Nisem je več videl in prevzela me je otožnost. Za vse tiste, ki zapustijo svetlobo in se potopijo v temne neznane kraje. Za vse tiste, ki so korakali z nami in kar naenkrat odnehali. Zagotavljam vam, da bo ta drobna žuželka, velika metafora v svoji majhnosti, z menoj še dolgo. Pravzaprav je, odkar sva se spoznala, minilo že nekaj mesecev in tega še vedno nisem pozabil.

Pa si tudi ne želim.

Pomaga mi, če se spomnim na to, da gredo živa bitja vedno proti svetlobi in da na tej poti spoznanja nikoli ne bomo sami. Skupaj hodimo veliki in mali, ciklični in trajni, počasni in urni, konformisti in uporniki, zaležani in avanturistični, elementi in potenciali ... Vsi in vse!

Skozi veliko simfonijo življenja. 🦗

MERIL O USPEHA

YARON BARZILAY

Povsem naravno je, da si želimo živeti uspešno in smiselno življenje; čutiti, da nam je uspelo prispevati in povzročiti nekatere spremembe, vplivati na svet okoli nas; čutiti, da smo izpolnili svoje življenje. Iz tega vidika lahko razumemo prizadevanja človeka, da bi vplival na druge, da bi bil v njihovih očeh uspešen in nekdo, od katerega se je vredno učiti. Vsekakor je vplivanje na druge sredstvo za pridobivanje pozitivne pozornosti. Problem pa lahko nastane, če se nagibamo k mešanju sredstev s cilji, pri čemer pozabljamo, da eno ne more nadomestiti drugega. Biti uspešen na zunaj ne pomeni kakovosti notranjosti in dejanskega stanja.

Če vzamemo za primer družbene medije, se zdi, da je na njih najpomembnejša stvar predstaviti sebe kot uspešnega človeka. Bolj kot nas bodo imeli za uspešne, večja bo naša priljubljenost, dobili bomo več pozornosti, več bo mreženja in posledično bo naš vpliv močnejši, vsaj tako se zdi. Pri takšnih platformah postane videz glavna stvar. Nihče si ne želi, da bi ga imeli za "zgubo", kar koli že to pomeni. Takšne platforme so pogosto videti kot oglasni pano za trženje sebe, kar ustvarja veliko obsedenost s samopodobo. Lahko se vprašamo, koliko energije, inteligence in sposobnosti je vloženi v to; kako neizmerno bi našemu svetu koristilo, če bi jih usmerili v bolj koristno prizadevanje, na primer v služenje resničnemu idealu.

Seveda bi bilo naivno ignorirati stvari, ki vplivajo na druge; ignorirati tako imenovane "ustaljene načine življenja" in družbena omrežja, ki so danes zelo pomemben del naših življenj. Zavedati se moramo, kako družba in svet opredelujeta dobro in zlo, uspeh in neuspeh, četudi

le zato, da vemo, kje smo sami. Toda razumevanje vsega naštetega še ne pomeni, da moramo to sprejeti tudi sami.

Če je živeti osmišljeno življenje bistvenega pomena za naše bivanje, je najpomembnejše, da se z definicijo tega ukvarjamo sami in ne dovolimo, da naš pogled opredeli svet.

Vprašati se moramo, kaj nam je pomembnejše – biti uspešni, kot to opredeljuje družba, ali uspešno slediti svoji življenjski poti, s pomenom, ki ga izberemo sami? Kaj je pravzaprav naša prednostna naloga? Ali se bolj bojimo, da bi nas drugi videli kot neuspešne, kot da bi o tem sodili sami? In kaj pravzaprav za nas pomeni neuspeh? Tudi to mora biti določeno po naših kriterijih in ne po kriterijih drugih.

KAKO NEIZMERNO BI LAHKO NAŠEMU SVETU KORISTILO, ČE BI ENERGIJO USMERILI V BOLJ KORISTNO PRIZADEVANJE, NA PRIMER V SLUŽENJE RESNIČNEMU IDEALU.

Morda se sliši naivno, po drugi strani pa bi to morda lahko bila le preprosta resnica, če trdimo, da nam je precej mar za to, kako nas drugi dojemajo. Njihovemu odobravanju pogosto namenimo več pozornosti kot oblikovanju lastne neodvisne presoje o svojem življenju. Včasih nas to tako zelo skrbi, da usmerja naše odločitve, naše vedenje, samospoštovanje, občutek sreče in celo našo samopodobo. Na ta način izgubimo svojo najdragocenejšo pristnost.

Zato moramo vzeti vajeti v svoje roke in se vprašati, kakšna je naša definicija uspešnega in osmišljenega življenja. A kako naj to izmerimo, če vemo, da ima vsak človek svojo pot? Vsak je unikatni in poseben in poklicani smo, četudi se sliši pesniško, da sanjamo in sledimo svojim sanjam, tudi če nam stokrat spodleti ... Morda je prav to življenje? Umetnost sanjanja in izpolnjevanja sanj na najboljši možen način.

Če drugi presojujejo, kako uspešno je moje življenje, potem je vse odvisno od tega, kaj lahko drugi vidijo, potrdijo in cenijo. Videz postane veliko pomembnejši od notranje realnosti. Če to postane moje gibalno, lahko vodi le v površinsko življenje. Če pa gre za iskanje in izpolnjevanje svojega smisla v življenju, potem moram oceniti, kako dobro mi gre glede na svoja lastna merila in to z največjo iskrenostjo. Nenehno bom moral biti drzen in pošten do sebe ter hkrati ne bom smel pustiti, da me

VSAK JE UNIKATEN IN POSEBEN IN POKLICANI SMO, ČETUDI SE SLIŠI PESNIŠKO, DA SANJAMO IN SLEDIMO SVOJIM SANJAM, TUDI ČE NAM STOKRAT SPODLETI ...

KAJ NAM JE POMEMBNEJŠE – BITI USPEŠNI, KOT TO OPREDELJUJE DRUŽBA, ALI USPEŠNO SLEDITI SVOJI ŽIVLJENJSKI POTI, S POMENOM, KI GA IZBEREMO SAMI?

oblikuje in opredeljuje tisto, kar je konvencionalno, ne glede na to, kako neprijetno je včasih.

Kako naj merimo svoj uspeh? Po katerih kriterijih? Ali gre za doseganje določene ciljne črte, za natančno opredeljen dosežek? Ali pa gre za proces izboljševanja samega sebe,

pristnega iskanja, merjenja kakovosti in pristnosti našega življenja, medtem ko se premikamo po poti k nenehno razvijajočim se sanjam in njihovi uresničitvi?

Biti pristen in izvabljati iz sebe najboljše, ne da bi se primerjali s komerkoli drugim, ne pomeni biti ločen od celote. Nasprotno in presenetljivo, kot govorijo že starodavne filozofije, lahko le svoboden posameznik vzpostavi povezavo s celoto in je v harmoniji z enostjo Življenja. Resnična pristnost je nujna, da se kapljica vrne v ocean, od katerega se pravzaprav nikoli ni ločila. Po drugi strani pa nas zrcaljenje številnih glasov, ki jih slišimo od zunaj, ohranja navezane na najbolj površinsko, na periferijo videza, ki je v zavesti ločena od univerzalnega življenja. Prvi način lahko ponudi resnično velikodušnost in postane sila Življenja in Svetlobe, ki jo delimo z drugimi; drugi je vedno odvisen od priznanja drugih in sčasoma deluje kot berač, katerega primarna skrb je prejemanje od drugih.

STARODAVNE FILOZOFIJE GOVORIJU, DA LAHKO LE SVOBODEN POSAMEZNIK VZPOSTAVI POVEZAVO S CELOTO.

Na svoje življenje ne smemo gledati kot na izdelek, ki ga bodo ocenjevali drugi. Sami moramo izbrati, kako odgovoriti na temeljna vprašanja, ki si jih človeška bitja zastavljajo že od nekdaj: *"Kdo smo? Kakšen namen ima življenje – naše lastno življenje?"* In mnoga druga.

Vedno so obstajali tisti, ki so si upali iskati, najti in nam celo ponuditi odgovore, če smo jim znali resnično prisluhni. To niso vprašanja, omejena na članek ali knjigo, ki jo trenutno beremo; ta vprašanja nam ponujajo pravo filozofijo življenja. Če si kdaj nehamo zastavljati takšna osnovna vprašanja in jih začnemo uvrščati med nepomembna, po katerih merilih bomo potem definirali svoj življenjski uspeh? Kaj naj bo naša referenčna točka? Svojemu življenju si moramo upati ponuditi smisel, ki ga vidimo v njem, pri tem pa nenehno težiti k večjemu razumevanju in temu ponuditi vse

večjo predanost. Navsezadnje smo živa bitja, zato je to nekaj, kar je treba resnično upoštevati, prizadevati pa si je treba za nekaj več od golega preživetja, proizvodnje in razmnoževanja. To je lahko odličen način, da začnemo svoje življenje snovati tako, da bo resnično uspešno.

SPREJEMANJE NAŠIH RAZLIK, SPREJEMANJE NAS SAMIH

GILAD SOMMER

Vsi smo različni. To se zdi očitno, vendar je navadno ravno očitna trditev tista, ki zahteva, da jo vzamemo pod drobnogled in raziščemo – prav zato, ker ji sicer namenimo najmanj časa za razmislek.

Čprav si kot človeška bitja vsi delimo osnovne izkušnje, jih vsak med nami doživlja skozi svoje osebne značilnosti, ozadja, ter najpomembneje, skozi lastno zavest – tisto skrivnostno sestavino, ki nam daje občutek individualnosti, nas opredeljuje kot edinstvene in drugačne od kogarkoli drugega na svetu.

Vsak od nas potemtakem živi le del človeške izkušnje.

Resničnost predsednika bo drugačna od resničnosti rudarja ali novinarka. Izkušnja ženske bo drugačna od izkušnje moškega, reveža od bogatega.

**NIHČE OD NAS NE DOŽIVLJA CELOTNEGA
SPEKTRA ČLOVEŠKE RESNIČNOSTI.**

Vendar ne glede na to, kdo smo, nihče od nas torej ne doživlja celotnega spektra človeške resničnosti. Potemtakem je katerekoli pogled na svet, ki ga lahko imamo, nepopoln. Delno namreč temelji na resnici in delno na nevednosti.

Če ponižno sprejmemo, da je naš pogled na svet pomanjkljiv, prisluhnemo drugačnim svetovnim nazorom in opazujemo druge načine življenja, lahko razširimo naše razumevanje in pridobimo širši pogled na resničnost.

Vendar se zdi, da tega nismo zmožni, saj razlike med nami ustvarjajo konflikte in odzvanjajo splošno pomanjkanje strpnosti, ki se izraža skozi kritiko in posmeh vsakemu, ki razmišlja drugače od nas. Da ne omenjamo skrajnih primerov – ki so na žalost vse manj skrajni in postajajo vse bolj običajni – torej nasilja proti tistim, ki imajo drugačen pogled na svet. Zakaj se še naprej prepiramo glede različnih načinov, kako želimo živeti svoja življenja?

V dobi družbenih omrežij nam je na voljo svetovni forum, ki ga lahko uporabimo za dialog in sporazumevanje. A zdi se,

da več, kot je govorcev, manj je dialoga in več dvosmernih monologov, kjer nihče ne posluša in se ne uči od nikogar; vsakdo le glasneje vpije svoje mnenje.

Morda torej ni dovolj, da imamo prostor, v katerem se sporazumevamo. Morda se moramo tudi naučiti sporazumevanja.

Vsi si delimo izkušnjo, kaj pomeni biti človeško bitje, torej imamo vsi nekaj skupnega. Če postavimo to skupno izkušnjo v ospredje, lahko spoznamo, da različni odtenki resničnosti, ki jih vidimo, niso težava, ampak rešitev. Dovolijo nam, da dopolnujemo drug drugega in v družbi gradimo skladnost.

En največjih etičnih principov skladnega sobivanja pa nam narekuje, da živimo in pustimo živeti. S tem ne mislimo, da bi morali drug drugega ignorirati, ampak da se moramo truditi, da drugim ne vsiljujemo svojih nazorov, pri čemer pa nas hkrati ne sme biti strah niti izražati svojega mnenja niti poslušati drugih o njihovih mnenjih.

To pomeni, da se moramo potruditi razumeti druge, in razumeti, da njihove ideje niso neetične le zato, ker se sami morda ne strinjamo z njimi.

Dobro si je zapomniti, da je naš pogled na svet za druge ljudi morda vsaj toliko nenavaden in tuj, kot je nam njihov.

Naš svet se sooča s težavami. Če ne bomo zmogli poslušati in usklajevati različnih pristopov, ne bomo uspeli najti ustvarjalnih rešitev, ki so potrebne za soočanje z našimi neposrednimi izzivi. Obstaja resnična potreba po dialogu, ki se rojeva skozi prilagodljivost uma.

V tem kontekstu si lahko zastavimo naslednja vprašanja:

- Ali hitro obsojamo?
- Ali sprejemamo pravico drugega do drugačnega pogleda na svet?
- Ali zares razumemo pogled na svet, ki ga ima nekod drug ali imamo o njegovem življenjskem nazoru samo nekakšno predstavo?
- Kako pristranski smo zaradi medijev in drugih dejavnikov, ki morda (so)oblikujejo naše razmišljanje?

DA SI PRISTEN, NE POMENI NUJNO, DA SI IZVIREN, NENAVADEN ALI UPORNIŠKI. POMENI SAMO, DA SI TO, KAR SI.

Pri sprejemanju razlik je pomembno, da smo pristni. Ne moremo sprejeti drugih, če ne sprejmemo sebe. Včasih nas je strah biti to, kar smo, ker se bojimo biti nesprejeti.

A če se trudimo biti nekdo drug, če se trudimo biti, kar mislimo, da se od nas pričakuje, ne moremo prispevati našega dela v skupno zgodbo.

Da si pristen, ne pomeni nujno, da si izviren, nenavaden ali uporniški.

Pomeni samo, da si to, kar si. In nič ni bolj izvirnega od tega. Ampak, da smo to, kar smo, moramo najprej narediti prvi korak vsakega filozofskega potovanja: spoznati sebe.

Kdo sem jaz in kaj zares sem? In kateri del mene temelji na družbenih običajih, strahovih in navadah?

Skladnost, ki jo naša družba tako zelo potrebuje, se začne s sprejemanjem nas samih in drugih.

To ni lahka naloga, vendar je vredna našega truda. 🍷

SKRIVNOSTI PAPIRUSOVIH ZVITKOV IZPOD VEZUVA

Vroč tema, ki trenutno buri domišljijo številnih arheologov, antičnih zgodovinarjev in tudi mnogih računalniških strokovnjakov, so zogleneli zvitki papirusa, najdeni v Herkulanu (Herculaneum, ital. Ercolano), mestecu pod vznožjem Vezuva, nedaleč od bolj znanih Pompejev. Ti zvitki so bili skoraj dva tisoč let zasuti pod vulkanskim pepelom Vezuva, pred 250 leti, ob odkritju Herkulana, pa so jih odkopali, vendar so bili zogleneli, krhki in nečitljivi. V sebi hranijo neprecenljive zaklade antične kulture, ki so bili do sedaj nedostopni, nove tehnologije pa nakazujejo možnost vpogleda vanje. V nadaljevanju pogledamo njihov izvor, izzive, ki jih predstavlja njihovo branje, in mamljiv potencial, ki ga ponujajo.

KNJIŽNICA PAPIRUSOV V HERKULANU

Najdišče dragocenih zvitkov je razkošna obmorska vila, znana kot Vila papirusov. Vila je bila verjetno v lasti rimskega veljaka, politika, epikurejca in kulturnega mecena Pizona, ki je znan tudi kot tast Julija Cezarja. Knjižnica v filozofa vili je verjetno hranila več zbirk zvitkov, med njimi tudi osebno filozofsko zbirko grškega epikurejskega Filona, ki je v vili vsaj nekaj časa tudi živel. Vilo in knjižnico so izkopali s pomočjo podzemnih rogov, saj se nahajata 20 do 30 metrov pod sodobnim Herkulanom.

Katastrofalni izbruh Vezuva leta 79 je uničil Herkulan s t. i. piroklastičnim tokom. Gmota več sto stopinj vročega pepela in plinov je v hipu uničila mesto, papirusovi zavitki pa so se v

odsotnosti kisika in vlage karbonizirali, se spremenili v kompaktne, krhke gmote, potopljene v mehak vulkanski kamen. V zvitkih so ostali zogleneli ostanki tekstov, ki jih je vulkan "zamrznil" v času.

Zgodnji poskusi odvijanja krhkih zvitkov takoj po najdbi in v naslednjih desetletjih so se končali z njihovim uničenjem. Učenjaki so se neuspešno soočali z nalogo dešifriranja besedil, ki so se ob še tako previdnih poskusih razvijanja sesuli v prah.

Neprecenljivost vsebine zvitkov lahko ponazorimo z oceno zgodovinarjev antike, da se je do danes ohranilo manj kot pet odstotkov antičnih del. Za preostale domnevamo, da so izgubljena, izpuščena v dragih postopkih ročnega prepisovanja, ki so do izuma tiska predstavljali edini način ohranjanja besedil. Če uporabimo tako oceno tudi za Herkulanske zvitke, bi jih med sedemsto še ohranjenih zvitkov lahko več kot šeststo vsebovalo besedila, ki veljajo za izgubljena. Če upoštevamo še,

da so v vili morda še neodkrita nadstropja nefilozofskega dela knjižnice, bi se lahko nadejali še več do sedaj nepoznanih del.

Zogleneli zvitki oziroma njihova dragocena vsebina je pritegnila tudi širše zanimanje. Za prvi preboj pri branju zavitkov je zaslužen zlasti Brent Seales, strokovnjak za računalniški vid z Univerze Kentucky v Združenih državah. Profesor Seales se je več desetletji ukvarjal z razvozlanjem vsebine starih zvitkov. Namesto fizičnega razvijanja starih zvitkov je začel uporabljati virtualno razvijanje s pomočjo žarkov X in računalniške tomografije. Na ta način je uspešno prebral pergamentni iz 3. stoletja, v katerem je bila zapisana edina najdena verzija biblijske Tore, poleg tiste iz Kumranskih zvitkov.

Neapeljski muzej je zaprosil tudi za primerek vezuvskega zvitka, vendar mu prošnje niso odobrili. Več posluha je našel pri Institut de France, ki prav tako hrani nekaj zvitkov, prenesenih v Pariz v času Napoleonovih osvajanj. Čeprav jih je uspešno skeniral, so bile na ta način pridobljene slike neuporabne. V nasprotju z biblijskim pergamentom in črnilom z vsebnostjo kovine se je soočil s papirusom in črnilom na podlagi oglja, kar ni omogočilo potrebnega kontrasta. Rezultat je bil več sto terabajtov odtenkov sivine v treh dimenzijah.

Naslednji preboj je prinesla umetna inteligenca. Sealesovo delo je pritegnilo pozornost Nata Friedmana, podjetnika iz Silicijeve doline in amaterskega ljubitelja antike. Interdisciplinarna ekipa je sestavila razpis, s katerim sta k sodelovanju pozvala mednarodno raziskovalno skupnost. Opredelila sta serijo nagrad za vsak nov korak, ki je pripomogel k branju zvitkov, pri čemer je moral tisti, ki je prišel

do programske rešitve, to javno razkriti, in tako omogočiti, da vse raziskovalne ekipe nadaljujejo delo z novega, višjega izhodišča.

Kombinacija sodelovanja in tekmovanja je kmalu obrodila sadove. Oktobra 2023 je Luke Farritor, 21-letni študent računalništva, dosegel prvi mejnik. Njegov algoritem strojnega učenja z metodo deep learning je uspel zaznati subtilne raz-

like v teksturi površine. Prepoznal je grške črke "πορφυρας" (porfiras), ki pomenijo "vijolična".

Skupina Luka Farritorja je dobila tudi drugo nagrado za uspešno branje petih odstotkov zvitka. Naslednja nagrada 700.000 dolarjev čaka tistega, ki bo prebral 85 % besedila v štirih zaporednih odlomkih zvitka.

Zagotovo gre lahko gre pri nadaljnjem razvozlanju vsebine zvitkov še marsikaj narobe. Zvitki so lahko tako poškodovani, da bodo še tako napredne metode omogočile samo prepoznavanje krajših, nepovezanih segmentov besedila. Postopki skeniranja in branja bodo morda ostali tako počasni, da bo branje trajalo več desetletij. Iskanje preostalega dela knjižnice bo morda neuspešno, oziroma se ne bo niti začelo, če upoštevamo, da bi bilo za izkopavanja potrebno porušiti del centra sodobnega Herkulana.

Na drugi strani je potencial ogromen. Najbolj verjeten je preboj pri branju še nepoznanih epikurejskih filozofskih del. Pridemo pa lahko še do drugih nepoznanih del starogrške znanosti in književnosti, na primer del Arhimeda, pesmi Sapfo ali Sofoklejevih tragedij. Še več upov se nanaša na latinski del, za katerega strokovnjaki verjamejo, da bi v vili s tako bogato grško zbirko tudi moral obstajati. Morda najdemo naravoslovna dela Livija, zgodovinska dela, ... Spisek želja je dolg, tudi če upoštevamo samo dela, za katera vemo, da so obstajala. 🏹

Pripravil: Jože Bradeško

ZGODBICA O SUFIJSKI MISTIKINJI

Neko popoldne je Rabiya,* znana sufijska mistikinja, nekaj iskala po cesti ob svoji majhni koči. Sonce je počasi pojenjalo in pričelo se je temniti. Takrat so se okoli nje zbrali ljudje in jo vprašali:

»Kaj počneš? Kaj si izgubila? Kaj iščeš?«

Odgovorila jim je: »Izgubila sem šivanko.«

Takrat so ji obljubili: »Sonce že zahaja in šivanko bo težko najti, a pomagali ti bomo. Kje točno si jo izgubila? Cesta je dolga, šivanka pa majhna. A če natančno vemo, kje si jo izgubila, jo bo lažje najti.«

Rabiya je odgovorila: »Ne sprašujte me tega, saj je pravzaprav nisem izgubila na cesti, ampak v svoji hiši.«

Ljudje so se zasmeli in rekli: »Vedeli smo, da si malo nora! Če si šivanko izgubila doma, zakaj jo iščemo na cesti?«

Rabiya jim je odgovorila: »Iz preprostega in logičnega razloga: v hiši ni svetlobe, na cesti pa je še nekaj.«

Ljudje so se zasmeli in se pričeli razhajati.

A Rabiya je zaklicala za njimi: »Poslušajte me! To isto počnete tudi vi. Sledila sem vašemu zgledu. Zagrizli ste v iskanje sreče v zunanjem svetu, ne da bi si postavili temeljno vprašanje, kje ste jo izgubili. In jaz vam povem, da ste jo izgubili v svoji notranjosti. Iščete jo zunaj, iz preprostega in logičnega razloga: ker so vaša čutila usmerjena navzven. A kljub temu vam zagotavljam, da je niste izgubili tam. To vam lahko povem iz lastnih izkušenj – tudi jaz sem jo zelo dolgo iskala zunaj sebe, a ko sem pogledala vase, sem bila presenečena. Ni je bilo treba več iskati in preverjati – sreča je bila vedno v meni.«

*Rabiya iz Basre je bila znana sufijska mistikinja in pesnica, ki je živela v 8. stoletju na območju današnjega Iraka. Rodila se je okoli leta 717, njeno ime pa je postalo sinonim za plemenitost in globoko duhovnost v islamski tradiciji. Rabiya je znana po svojih mističnih izkušnjah in filozofiji, ki poudarja ljubezen do Boga in notranjo razsvetljenje. Njene zgodbe in poučne anekdote pogosto služijo kot vir navdiha številnim sledilcem sufizma. Rabiya je izjemna osebnost, ki je s svojim duhovnim poučevanjem in poezijo pustila trajen pečat v islamski mistični tradiciji.

V RAZMISLEK ...

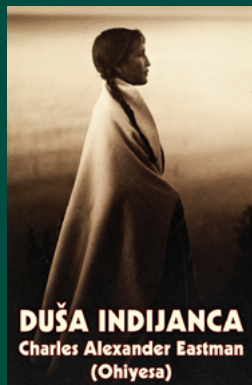

KNJIGE IN ARHEOLOŠKE REPLIKE

NAŠE KNJIGE

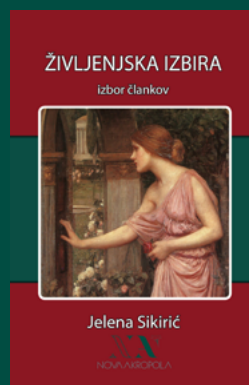
FORMAT 130 x 205 mm
176 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 10 €

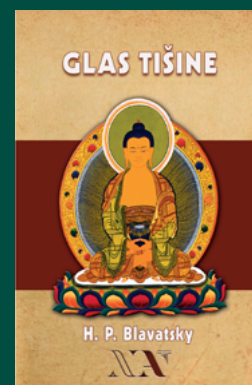
FORMAT 130 x 205 mm
112 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 10 €

FORMAT 130 x 205 mm
64 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 10 €

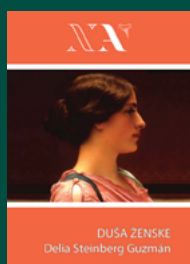
FORMAT 130 x 205 mm
159 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 12 €

FORMAT 130 x 205 mm
102 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 10 €

SKRIVNI CIKLUSI
ČLOVEKOVEGA ŽIVLJENJA
Jelena Sikirić

DUŠA ZENŠKE
Delia Steinberg Guzmán

PLATONSKA IN TELESNA
LJUBEZEN
Delia Steinberg Guzmán

STRAH PRED
OSAMLJENOSTJO
Jelena Sikirić

SKRIVNOSTNA
UMETNOST ZMAGE
Jorge Ángel Livraga Rovi

PLATONOVO
UČENJE O DUŠI
Antun Musulin

FORMAT
105 x 148 mm
32 STRANI
MEHKA VEZAVA
CENA: 2 €

ARHEOLOŠKE REPLIKE

Arheološke replike so kopije motivov iz različnih časovnih in kulturnih obdobij in predstavljajo kulturno dediščino človeštva. Vsak posamičen izdelek je skrbno izdelan v ateljeju Nove Akropole. Vsaka replika ima tudi simboličen pomen, zato je lahko odlično darilo.

Grčija in Rim

Egipt

Slovenija

**RESNIČNA INDIVIDUALNOST NI REZULTAT IDENTIFICIRANJA S KAKRŠNIMI KOLI
PRETEKLIMI IZKUŠNJAMI, IZ KATERIH IZVIRAJO POSAMEZNIKOVE TRENUTNE
DEJAVNOSTI, TEMVEČ IZRAZ DUHA Z NJEGOVO ČISTO LEPOTO, KI IZHAJA IZ
NARAVE NJGOVIH SKRITIH KORENIN.**

N. SRI RAM

www.akropola.org